

AGROBIZNIS KAO POKRETAČ ODRŽIVOG I RURALNOG RAZVOJA / AGRIBUSINESS AS A DRIVER OF SUSTAINABLE AND RURAL DEVELOPMENT

Branislav Dudić^{1,2}, Alexandra Mittelman¹, Radivoj Prodanović², Vladimir Mirković³, Milan Bertić²

¹Comenius University Bratislava, Faculty of Management, Slovakia

²University Business Academy, Faculty of Economics and Engineering Management, Novi Sad, Serbia

³Economists Association of Belgrade, Belgrade, Serbia

email: branislav.dudic@fm.uniba.sk, alexandra.mittelman@fm.uniba.sk,
rprodanovic@fimek.edu.rs, vladamirkovic@orion.rs, bertafox43@gmail.com

Pregledni članak

<https://www.doi.org/10.58952/zr20251403135>

UDK / UDC 63:502.131.1:332.02

Sažetak

Agrobiznis predstavlja jedan od ključnih sektora za ekonomski razvoj, naročito u zemljama sa razvijenom poljoprivrednom tradicijom i bogatim prirodnim resursima. U savremenim uslovima, agrobiznis je prepoznat kao jedan od ključnih pokretača razvoja ruralnih područja, bezbednosti hrane i održivosti ekonomije u celini. Agrobiznis predstavlja mnogo širi pojam od klasične poljoprivrede, jer obuhvata sve aktivnosti koje su povezane sa proizvodnjom, preradom, distribucijom i plasmanom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Pored ekonomskih dimenzija, agrobiznis uključuje i društvene, ekološke i tehnološke aspekte, čineći ga jednim od najkompleksnijih sektora moderne privrede. Savremeni agrobiznis se sve više oslanja na održive prakse, digitalne alate i partnerske odnose u lancu snabdevanja, kako bi odgovorio na potrebe tržišta, ekološke izazove i očekivanja potrošača.

Ključne reči: agrobiznis, ruralni razvoj, inovacije, održivost.

JEL klasifikacija: Q130, Q170, Q180.

Abstract

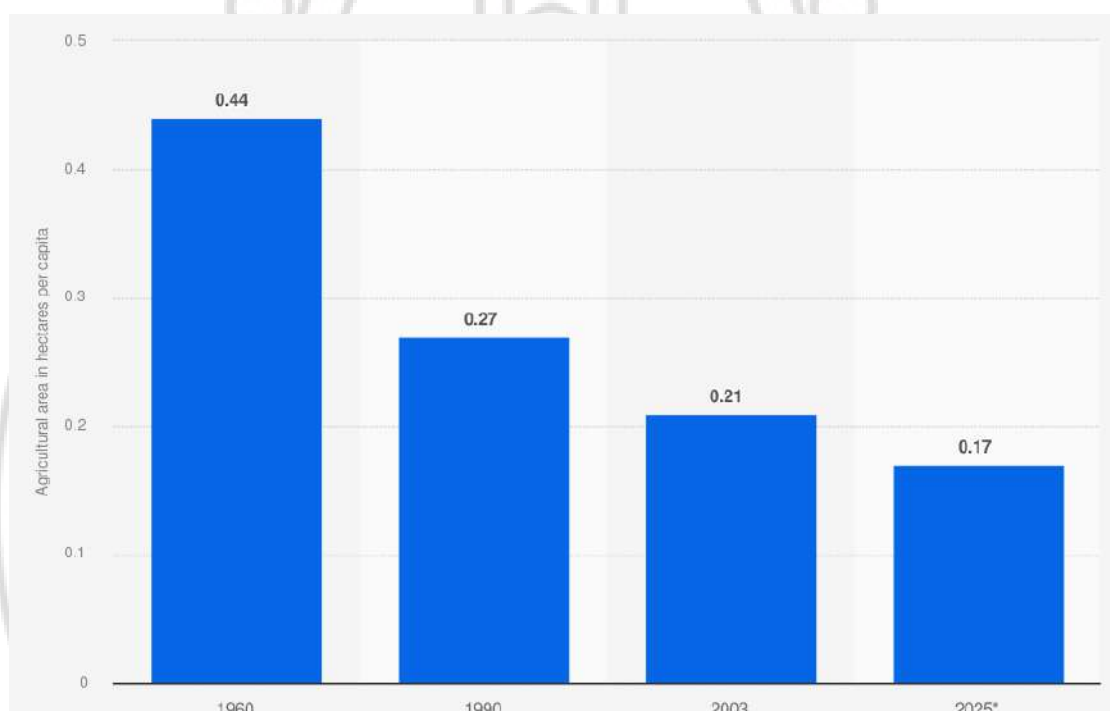
Agribusiness represents one of the key sectors for economic development, especially in countries with a developed agricultural tradition and rich natural resources. In modern conditions, agribusiness is recognized as one of the key drivers of the development of rural areas, food security and the sustainability of the economy as a whole. Agribusiness represents a much broader term than traditional agriculture, as it includes all activities related to the production, processing, distribution and marketing of agricultural and food products. In addition to economic dimensions, agribusiness also includes social, ecological and technological aspects, making it one of the most complex sectors of the modern economy. Modern agribusiness relies increasingly on sustainable practices, digital tools and supply chain partnerships to respond to market needs, environmental challenges and consumer expectations.

Keywords: agribusiness, rural development, innovation, sustainability.

JEL Classification: Q130, Q170, Q180.

UVOD

Agrobiznis predstavlja jedan od ključnih sektora za ekonomski razvoj, naročito u zemljama sa razvijenom poljoprivrednom tradicijom i bogatim prirodnim resursima. U savremenim uslovima, kada se poljoprivreda sve više razvija u pravcu tehnološke inovacije, održivosti i povezivanja sa tržišnim lancima vrednosti, agrobiznis se ne posmatra više isključivo kao primarna proizvodnja, već kao kompleksan sistem aktivnosti koji uključuje preradu, logistiku, distribuciju, marketing i usluge. Upravo ovakva transformacija sektora otvara prostor za uključivanje mladih, obrazovanih i preduzimljivih pojedinaca koji poseduju savremena znanja i spremni su da preuzmu aktivnu ulogu u modernizaciji poljoprivrede. Uvođenje inovacija i savremenih tehnologija, kao i razvijanje politika koje mladima omogućavaju lakši pristup resursima, postaju ključne komponente za jačanje njihove uloge u sektoru.

Grafikon 1. Poljoprivredna površina po glavi stanovnika širom sveta od 1960. do 2025. godine (u hektarima) (Statista 2025).

This statistic shows the agricultural area per capita worldwide from 1960 to 2025. In 2003, there was 0.21 hectares of agricultural land per capita.

1. AGROBIZNIS KAO POKRETAČ ODRŽIVOG RAZVOJA-KARAKTERISTIKE, IZAZOVI I PERSPEKTIVE

Pojam „agrobiznis“ prvi put se sistemski razvija sredinom 20. veka u okviru poljoprivredne ekonomije, kada se uočava potreba da se posmatra ceo lanac vrednosti, a ne samo osnovna poljoprivredna proizvodnja (Barrett et al., 2022). U savremenim uslovima, agrobiznis je prepoznat kao jedan od ključnih pokretača razvoja ruralnih područja, bezbednosti hrane i održivosti ekonomije u celini.

Agrobiznis je složen sektor koji obuhvata sve ekonomske aktivnosti povezane sa poljoprivredom, uključujući proizvodnju, preradu, skladištenje, transport i prodaju poljoprivrednih proizvoda i sirovina.

Ovaj sektor je ključan za ekonomski rast, posebno u zemljama u razvoju, i ima značajan uticaj na globalnu ekonomiju (Korņićko, 2019; Sharma & Bhatt, 2022).

Agrobiznis predstavlja mnogo širi pojam od klasične poljoprivrede, jer obuhvata sve aktivnosti koje su povezane sa proizvodnjom, preradom, distribucijom i plasmanom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Reč je o integrisanom sistemu koji povezuje primarne proizvođače (poljoprivrednike), prerađivačku industriju, distributere, trgovinske lance i krajnje potrošače. Pored ekonomskih dimenzija, agrobiznis uključuje i društvene, ekološke i tehnološke aspekte, čineći ga jednim od najkompleksnijih sektora moderne privrede.

Slika 1. Procenjuje se da će vrednost bruto proizvodnje poljoprivrede porasti po stopi od 2018. do 2029. godine

Agrobiznis se razvija od profesionalizacije ruralne proizvodnje do globalizacije, uključujući transnacionalne aktivnosti i logistiku distribucije (Oliveira et al., 2023). Shodno tome, agrobiznis obuhvata industrije koje se bave poljoprivredom ili proizvodnjom poljoprivrednih inputa, kao i marketingom i distribucijom poljoprivrednih proizvoda (Sharma & Bhatt, 2022; Gandhi, 2014). U konceptualnom pogledu, agrobiznis se razlikuje od drugih sektora zbog specifičnih karakteristika kao što su sezonalnost, zavisnost od prirodnih uslova, decentralizacija, i biološke transformacije. Otuda agrobiznis uključuje sve aktivnosti koje se sistematski obavljaju radi profita u procesu proizvodnje, prerade, skladištenja, transporta i prodaje poljoprivrednih proizvoda (Korņićko, 2019).

Analizirajući prethodno navedena istraživanja, zaključujemo da su karakteristike agrobiznisa višestruke:

- Multisektorska povezanost - agrobiznis obuhvata različite sektore – od poljoprivrede i industrije do trgovine, logistike, marketinga i usluga. Uspešnost jednog dela lanca direktno utiče na druge njegove komponente.
- Zavisnost od prirodnih uslova - proizvodnja u agrobiznisu je usko povezana sa klimom, zemljištem i sezonskim promenama, što ga čini podložnim rizicima poput vremenskih nepogoda i klimatskih promena.
- Veliki značaj za zapošljavanje - u mnogim zemljama, agrobiznis je jedan od sektora sa najvećim brojem zaposlenih, naročito u ruralnim sredinama.
- Uticaj na ruralni razvoj - agrobiznis ima važnu ulogu u očuvanju i razvoju sela, kroz otvaranje radnih mesta, očuvanje tradicije i unapređenje životnog standarda stanovništva.
- Rastuća potreba za inovacijama - tehnološki napredak, kroz digitalizaciju, preciznu poljoprivredu, biotehnologiju i održive metode uzgoja postaje nezaobilazan deo savremenog agrobiznisa.
- Uloga u prehrambenoj bezbednosti - agrobiznis je izuzetno važan za stabilno snabdevanje stanovništva hranom, kao i za kontrolu kvaliteta, bezbednosti i zdravstvene ispravnosti proizvoda.
- Globalna povezanost i konkurencija - tržište agrobiznis proizvoda je sve više globalizovano, što stvara izazove u pogledu konkurencije, ali i mogućnosti za izvoz i širenje domaće proizvodnje.

Dakle, agrobiznis predstavlja izuzetno važan sektor koji obuhvata širok spektar aktivnosti povezanih sa poljoprivredom. Njegove specifične karakteristike i pravna definicija ga razlikuju od drugih sektora, dok njegova evolucija i dinamičnost doprinose globalnom ekonomskom razvoju. Razumevanje agrobiznisa zahteva interdisciplinarni pristup kako bi se u potpunosti sagledali svi njegovi aspekti i doprinosi.

Savremeni agrobiznis se sve više oslanja na održive prakse, digitalne alate i partnerske odnose u lancu snabdevanja, kako bi odgovorio na potrebe tržišta, ekološke izazove i očekivanja potrošača. Razumevanje njegovih osnovnih karakteristika neophodno je za analiziranje svih savremenih trendova i prepoznavanje prilika, naročito kada je reč o uključivanju mladih u ovaj sektor.

ZAKLJUČAK

U budućem periodu agrobiznis će i dalje igrati ključnu ulogu u ekonomskom razvoju i društvenom napretku. Agrobiznis, kao dinamičan i višeslojan sektor, pruža značajne mogućnosti za ekonomski rast, zapošljavanje i očuvanje lokalnih zajednica, ali istovremeno postavlja i niz prepreka za mlade koji žele da se u njemu ostvare. Kroz analizu ovog rada, utvrđeno je da su najčešći izazovi sa kojima se suočavaju mladi preduzetnici nedostatak početnog kapitala, ograničen pristup zemljištu, složenost administrativnih procedura, kao i nedovoljna dostupnost znanja, mentorske podrške i tržišnih informacija.

LITERATURA

1. Barrett, C., Reardon, T., Swinnen, J., & Zilberman, D. (2022). Agri-food Value Chain Revolutions in Low- and Middle-Income Countries. *Journal of Economic Literature*. <https://doi.org/10.1257/jel.20201539>.
2. Gandhi, V. (2014). Presidential Address: Growth and Transformation of the Agribusiness Sector: Drivers, Models and Challenges. *Indian journal of agricultural economics*, 69, 44.
3. Oliveira, E., De Oliveira, P., Craveiro, E., Bezerra, J., & Nascimento-E-Silva, D. (2023). Analysis of Conceptual Definitions of Agribusiness Using the Conceptual Bibliographic Method. *International Journal of Professional Business Review*. <https://doi.org/10.26668/businessreview/2023.v8i12.4190>
4. Sharma, J., & Bhatt, A. (2022). Role of Agri-Business Entrepreneurship, Innovation and Value Chains/Networks in Farmer Income Improvement: Models, Policies and Challenges. *Indian Journal of Agricultural Economics*. <https://doi.org/10.63040/25827510.2022.01.007>
5. Корнієнко, Г. (2019). Agribusiness as a legal category. *Problems of Legality*, 151-162. <https://doi.org/10.21564/2414-990x.147.180732>
6. Statista (2025). Agriculture – Worldwide, from <https://www.statista.com/statistics/272253/agricultural-area-per-capita-worldwide-since-1960/>